

RAPORT OSW

OSW

WYBORY PREZYDENCCKIE NA UKRAINIE 2019 GŁÓWNI PRETENDENCI

Tadeusz Iwański, Krzysztof Nieczydor

RAPORT OSW

WARSZAWA
WRZESIEŃ 2018

WYBORY PREZYDENCKIE NA UKRAINIE 2019 GŁÓWNI PRETENDENCI

Tadeusz Iwański, Krzysztof Nieczypor

OSW | CENTRE FOR EASTERN STUDIES
OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH im. **Marka Karpia**

© Copyright by Ośrodek Studiów Wschodnich
im. Marka Karpia / Centre for Eastern Studies

REDAKCJA MERYTORYCZNA

Adam Eberhardt, Wojciech Konończuk

REDAKCJA

Anna Łabuszewska

WSPÓŁPRACA

Katarzyna Kazimierska

OPRACOWANIE GRAFICZNE

PARA-BUCH

ZDJĘCIE NA OKŁADCE

E.Kryzhanivskyi/Shutterstock.com

SKŁAD

GroupMedia

WYDAWCA

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia

Centre for Eastern Studies

ul. Koszykowa 6a, Warszawa

Tel.: + 48 /22/ 525 80 00

Fax: + 48 /22/ 525 80 40

osw.waw.pl

ISBN 978-83-65827-26-5

Spis treści

TEZY /5

I. BIOGRAMY GŁÓWNYCH KANDYDATÓW /11

- 1. JULIA TYMOSZENKO /11**
 - 1.1. Kariera biznesowa /11
 - 1.2. Kariera polityczna /11
 - 1.3. Informacja dodatkowe /13
- 2. ANATOLIJ HRYCENKO /13**
 - 2.1. Kariera wojskowa /13
 - 2.2. Kariera polityczna /14
 - 2.3. Informacje dodatkowe /15
- 3. PETRO POROSZENKO /15**
 - 3.1. Kariera biznesowa /16
 - 3.2. Kariera polityczna /16
 - 3.3. Informacje dodatkowe /17
- 4. JURIJ BOJKO /18**
 - 4.1. Kariera biznesowa /18
 - 4.2. Kariera polityczna /18
 - 4.3. Informacje dodatkowe /19
- 5. OŁEH LASZKO /20**
- 6. WADYM RABINOWYCZ /20**
- 7. SWIATOSŁAW WAKARCZUK /20**
- 8. WOŁODYMYR ZEŁENSKI /20**

ANEKS

Poparcie dla kandydatów w wyborach prezydenckich (sierpień 2018) /22

TEZY

- **Po raz pierwszy w historii niepodległej Ukrainy na siedem miesięcy przed wyborami prezydenckimi trudno jest określić nie tylko głównego kandydata do zwycięstwa, ale także skład drugiej tury. Zwycięstwo któregokolwiek z polityków w pierwszej turze (31 marca 2019 roku) obecnie wydaje się wykluczone**, gdyż w badaniach opinii publicznej wszyscy pretendenci cieszą się stosunkowo niskim poparciem społecznym (zob. Aneks). Ponadto poza prowadzącą w sondażach była premier Julią Tymoszenko i drugim najpopularniejszym kandydatem – byłym ministrem obrony Anatolijem Hrycenką, różnice w poparciu dla pozostałych poważnych kandydatów, wśród których są: urzędujący prezydent Petro Poroszenko, populistą Ołeh Laszko oraz kandydat prorosyjski Jurij Bojko, są nieznaczne, często na poziomie błędów statystycznego.
- Wszystkie dostępne badania opinii publicznej jednoznacznie wskazują, że największym poparciem cieszy się Julia Tymoszenko. Pozostali ważni pretendenci zmieniają się miejscami w zależności od pracowni i czasu przeprowadzenia badań, lecz poparcie dla nich jest średnio o połowę niższe niż dla byłej premier. Ponad 20% wyborców nie wie lub nie chce ujawnić, na kogo odda głos, ponad 10% wybrałoby kogoś, kto nie jest ujmowany w sondażach, a prawie połowa szukałaby alternatywy wśród nowych kandydatów. Ponadto kampania wyborcza, której aktywna faza rozpocznie się we wrześniu, toczy się w atmosferze znacznej nieufności społeczeństwa do instytucji publicznych, władz i klasy politycznej. Choć nie jest to zjawisko na Ukrainie nowe, rewolucja godności dodatkowo rozbudziła oczekiwania, których politycy nie byli w stanie spełnić.
- **Na Ukrainie istnieje duże zapotrzebowanie na nowe twarze i osoby nieskompromitowane udziałem w polityce**. Obecnie spekuluje się o starcie w wyborach dwóch kandydatów niezwiązanych z bieżącą polityką: lidera kultowego zespołu Okean Elzy Swiatosława Wakarczuka, który reprezentuje opcję proreformatorską i prozachodnią oraz satyryka Wołodymyra Zełenskiego, prowadzącego popularny program w należącej do oligarchy Ihora Kołomojskiego telewizji 1+1. Żaden z nich nie zapowiedział startu w wyborach, lecz niektóre ich działania publiczne można odczytać jako chęć udziału w elekcji. Obaj cieszą się też poparciem 15–17% wyborców. Jeżeli ostatecznie nie zdecydują się na start w wyborach, duże znaczenie dla niezdecydowanych wyborców będzie miało wskazanie przez nich faworytów spośród zarejestrowanych kandydatów.

- **Główni pretendenci, poza kandydatami prorosyjskimi, w zasadzie nie różnią się w głoszonych poglądach na kierunki strategicznego rozwoju państwa.** Każdy z nich deklaruje poparcie dla integracji Ukrainy z UE i NATO, kontynuowanie reform i modernizacji polityczno-gospodarczej na wzór zachodni oraz reintegrację okupowanych Krymu i części Donbasu. Zasługuje na podkreślenie to, że po 2014 roku, w wyniku konfliktu z Rosją oraz faktycznej utraty powyższych terytoriów, **opcja prorosyjska, choć wciąż silna w południowych i wschodnich regionach, w skali kraju została znacząco osłabiona i może liczyć na ok. 15–20% głosów.**
- Niskie poparcie dla obecnych głównych pretendentów na urząd prezydenta, wysoki odsetek wyborców, którzy deklarują udział w wyborach, lecz nie podjęli jeszcze decyzji, na kogo zagłosują, brak jasno określonych strategii wyborczych na wstępnym etapie kampanii **utrudniają prognozowanie możliwego wyniku wyborów.** W rezultacie o ostatecznym składzie II tury wyborów prezydenckich mogą zadecydować wydarzenia niespodziewane (skandale, katastrofy, zaostrzenie działań militarnych w Donbasie etc.), które mogą mieć miejsce w okresie bezpośrednio poprzedzającym wybory.
- Wszyscy liczący się kandydaci na urząd prezydenta, w tym faworyci sondaży, mają silne i słabe strony. Za prowadzącą w rankingach **Julią Tymoszenko** przemawia to, iż dysponuje najbardziej rozbudowaną siecią struktur lokalnych swojej partii politycznej Batkiwszczyna (Ojczyzna). Partia ta jest jedną z najdłużej istniejących i aktywnych na Ukrainie, jest rozpoznawalna i dobrze zakorzeniona w świadomości wyborców, dzięki czemu była premier może się odwołać do swego twardego elektoratu, głównie w małych miastach. Przeważnie są to ludzie starsi, w sposób zdyscyplinowany uczestniczący w wyborach. Tymoszenko celnie krytykuje obecne władze za podwyżki opłat komunalnych, nie epatuje osobistym bogactwem i nie wikła się w skandale korupcyjne. Jest beneficjentką zarówno błędów i zaniedbań, jak i bolesnych zmian wprowadzanych przez władze po rewolucji godności. Przy niskiej frekwencji i dużym oraz równomiernym rozproszeniu głosów między innych kandydatów, Tymoszenko może uzyskać przewagę, która uczyni prawdopodobnym jej wejście do II tury.
- Jednocześnie **Tymoszenko ma wiele ograniczeń, które mogą uniemożliwić jej zwycięstwo.** Po pierwsze, jest jednym z polityków najdłużej działających na ukraińskiej scenie politycznej, a obecne nastroje społeczne są dla takich kandydatów niekorzystne. Po drugie, choć trudno udowodnić jej

udział w skandalach korupcyjnych, tak samo trudno oszacować wielkość i wskazać pochodzenie jej niewątpliwie dużego majątku. Tymoszenko jest również adresatką wielu zarzutów o korupcję i czerpanie korzyści z niejasnych schematów finansowych jeszcze z końca lat 90., gdy stała na czele państwowej korporacji Zjednoczone Systemy Energetyczne Ukrainy (JESU). Po trzecie, była premier ma duży, prawie 30-procentowy tzw. antyrating (odsetek wyborców, którzy w żadnych okolicznościach na nią nie zagłosują), co skutecznie utrudnia poszerzenie bazy wyborczej poza żelazny elektorat. Aby temu przeciwdziałać, Tymoszenko oficjalnie rozpoczęła już kampanię, wygłaszając skierowane do klasy średniej i wielkomiejskiej pełne populizmu wystąpienie, w którym nieskutecznie starała się wypromować jako nowoczesna technokratka. Po czwarte, na Tymoszenko ciąży odium niejasnych związków z Władimirem Putinem zarówno z okresu kampanii wyborczej w latach 2009–2010 i kulis podpisywania niekorzystnej dla Ukrainy umowy gazowej, jak i jej wieloletniej współpracy z Wiktorem Medwedczukiem, kumem prezydenta Putina. **Choć obecnie Tymoszenko można uznać za najsilniejszego pretendenta w wyścigu prezydenckim, to należy pamiętać o jej ograniczeniach, a także o tym, że obóz prezydencki wraz z dostępną mu machiną państwową i propagandową nie rozpoczął jeszcze kampanii dyskredytacji byłej premier.**

- Drugim pod względem poparcia społecznego kandydatem jest **Anatolij Hrycenko** – pułkownik rezerwy, b. parlamentarzysta, b. minister obrony (2005–2007), przewodniczący partii Pozycja Obywatelska. Wysokie miejsce Hrycenki w rankingu wynika z tego, że łączy on cechy silnej osobowości i wojskowego (co jest istotne w sytuacji prowadzenia wojny z Rosją), a jednocześnie polityka doświadczonego, ale dotychczas spoza pierwszego szeregu i niewplątanego w skandale korupcyjne. W kręgach wielkomiejskich popularności dodaje mu także to, że jego żoną jest Julia Mostowa, znana i ceniona intelektualistka i dziennikarka, naczelna wpływowego tygodnika „Dzerkało Tyżnia”. Atutem Hrycenki jest niski antyrating (niecałe 9%), a w symulacjach II tury wygrywa on ze wszystkimi kandydatami. Jednocześnie zaplecze finansowe Hrycenki jest zarówno niejasne, jak i nieznaczące, o czym świadczy jego mała aktywność w przestrzeni publicznej. Hrycenko, w odróżnieniu od Tymoszenko czy Poroszenki, nie jest człowiekiem majątnym, więc będzie zmuszony do znalezienia „sponsora” lub „grupy sponsorów”, bez których prowadzenie skutecznej kampanii nie będzie możliwe. Obecnie wydaje się, **poparcie dla Hrycenki bazuje głównie na tym, że jest on politykiem słabo rozpoznawalnym, choć pozytywnie kojarzonym, a także doświadczonym wojskowym bez**

przeszłości korupcyjnej i koneksji z oligarchami. Pozytywnie na jego wizerunek wpływają podejmowane przez niego próby skupienia wokół siebie najważniejszych sił proreformatorskich, zarówno parlamentarnych, jak i pozaparlamentarnych. Jednocześnie jednak taka percepcja może się zmienić wraz z – jak się wydaje nieuchronnym – wyjściem na jaw porozumień ze „sponsorami” oraz rozpoczęciem aktywnej fazy kampanii przez obóz prezydencki.

- Choć prezydent **Petro Poroszenko** zajmuje dopiero czwarte–piąte miejsce w rankingach kandydatów w wyborach prezydenckich, **o jego realnej sile decydują także formalne i nieformalne wpływy wynikające z piastowanego urzędu.** Głowa państwa, przynajmniej na obecnym etapie, **cieszy się wsparciem najpotężniejszych ukraińskich oligarchów i kontrolowanych przez nich mediów** (głównie stacji telewizyjnych, będących pierwszym źródłem informacji dla 90% społeczeństwa). Podczas aktywnej fazy kampanii na jego wynik może pracować także administracja rządowa na szczeblu rejonowym i obwodowym (odpowiedniki polskich powiatów i województw), a także niektórzy merowie największych miast oraz deputowani z okręgów jednomandatowych, którym Poroszenko zaproponuje dogodne warunki na okres powyborczy. Obecne niskie poparcie społeczne dla prezydenta wynika częściowo z nadmiernie rozbudzonych po rewolucji godności oczekiwań społecznych, a częściowo z niezrealizowanych obietnic oraz skandali korupcyjnych, w które zamieszani są jego najbliżsi partnerzy biznesowi. Tym samym **bez nowego, niezaprzeczalnego sukcesu szanse prezydenta na reelekcję będą niewielkie.** Poroszenko pokłada nadzieję w zjednoczeniu istniejących na Ukrainie trzech Kościołów prawosławnych w jedną, kanoniczną strukturę, co wydaje się prawdopodobne jeszcze w tym roku. Jeśli tak się stanie, głowa państwa będzie przedstawiać to jako swój sukces, choć nie jest wcale pewne, że da on prezydentowi wzrost poparcia gwarantujący zwycięstwo w wyborach.
- Oznaki słabości Poroszenki nie pozostają niezauważane przez partnerów politycznych oraz oligarchów, których poparcie nie jest bezwarunkowe i którzy mogą wesprzeć w kampanii bardziej perspektywicznego kandydata. Innym wyzwaniem dla prezydenta jest utrzymanie poparcia Zachodu, będącego ważnym źródłem legitymizacji po rewolucji godności. Choć Poroszenko stara się przekonać USA i UE, że jest najlepszym gwarantem utrzymania proreformatorskiego kursu, jego wiarygodność topnieje, a język zachodnich partnerów wobec Kijowa staje się coraz ostrzejszy. Wreszcie niekorzystny dla prezydenta jest także jego wysoki antyrating (najwyższy

w stawce – ponad 50%), a w przypadku dojścia do drugiej tury wyborów przegrywa on ze wszystkimi kontrkandydatami, prócz tych jawnie prorosyjskich. Na obecnym etapie Poroszenko wydaje się zdeterminowany, aby wywalczyć reelekcję, jednak sytuacja może się zmienić, jeśli pod koniec roku poziom poparcia dla niego będzie na poziomie błędu statystycznego. Stąd, choć jest to teraz mało prawdopodobne, nie można wykluczyć, że na przełomie 2018 i 2019 roku ogłosi on rezygnację ze startu w wyborach.

- Istnieje pewne prawdopodobieństwo, że w sprzyjających okolicznościach do gry o II turę może aktywnie włączyć się **kandydat obozu prorosyjskiego**. Obecnie w stawce pretendentów do najwyższego urzędu w państwie jest dwóch takich polityków. Pierwszy to Jurij Bojko, lider Bloku Opozycyjnego, partii parlamentarnej będącej „resztówką” Partii Regionów. Ugrupowanie to wciąż dysponuje strukturami regionalnymi, głównie na wschodzie i południu kraju, a także znacznymi zasobami finansowymi oraz informacyjnymi (popularne kanały telewizyjne Ukraina i Inter). Drugim z polityków prorosyjskich jest Wadym Rabinowycz, lider skrajnie populistycznej i nieposiadającej żadnych struktur partii Za Życie, której jedynym faktycznym zasobem jest stacja telewizyjna NewsOne oraz ekstrawertyczna osobowość Rabinowycza. W sumie obaj politycy cieszą się poparciem na poziomie prawie 16% i w ostatnich tygodniach podjęli działania na rzecz połączenia sił. Ponadto projekt Rabinowycza ma poparcie Kremla, co tłumaczy akces do partii wspomnianego wyżej kuma prezydenta Putina Wiktora Medwedczuka. Bojko i Rabinowycz mają duże poparcie na wschodzie kraju i znaczące na południu. **W przypadku skutecznego połączenia sił i wystawienia jednego kandydata (najprawdopodobniej Bojki) nie pozostaje on bez szans na wejście do II tury**, szczególnie że elektorat patriotyczno-prozachodni ulegnie rozdrobnieniu. Ponadto ewentualna zgoda patriarchy ekumenicznego Konstantynopola na utworzenie na Ukrainie kanonicznej Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej może dodatkowo zmobilizować zwolenników Cerkwi rosyjskiej, czyli wyborców Bloku Opozycyjnego i Za Życie. Takie rozwiązanie może być preferowane oraz wspierane przez administrację Petra Poroszenki, liczącego, że dotychczasowy prezydent w drugiej turze (przy założeniu, że do niej wejdzie) łatwiej pokona kandydata prorosyjskiego niż Julię Tymoszenko.
- **Jest jeszcze zbyt wcześnie, by wskazać kandydata, który ma największe szanse na objęcie urzędu prezydenta wiosną 2019 roku. Decydująca faza kampanii rozpocznie się jesienią i do końca roku wyłoni głównych pretendentów.** Znaczenie marcowych wyborów prezydenckich jest

o tyle istotne, że partia polityczna związana ze zwycięzcą będzie mieć największe szanse na uzyskanie dobrego, być może najlepszego wyniku w wyborach parlamentarnych w październiku 2019 roku.

I. BIOGRAMY GŁÓWNYCH KANDYDATÓW

1. JULIA TYMOSZENKO

Julia Tymoszenko urodziła się w 1960 roku w Dniepropetrowsku. Jej matka Marija Hryhjan (Grigian) z domu Nielepowa była Ukrainką lub Rosjanką, ojciec Wołodymyr Hryhjan (Grigian) był Łotyszem pochodzenia żydowskiego (nosił nazwisko matki Ormianki z pochodzenia), szybko porzucił rodzinę. W 1978 roku podjęła studia w Dniepropetrowskim Instytucie Górniczym (kierunek automatyka-telemechanika), dwa lata później przeniósła się na wydział ekonomiczny Uniwersytetu Dniepropetrowskiego, który ukończyła w 1984 roku. W 1999 roku uzyskała doktorat na kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym. W 1979 roku wyszła za mąż za Ołeksandra Tymoszenkę, rok później urodziła córkę Jewheniję. Małżonkowie Tymoszenko od ponad dwudziestu lat pozostają w separacji.

1.1. Kariera biznesowa

Po ukończeniu studiów Tymoszenko pracowała jako ekonomistka w Dnieprzańskim Zakładzie Budowy Maszyn im. Lenina (przemysł zbrojeniowy). W 1988 roku wraz z mężem otworzyła wypożyczalnię kaset wideo, co stało się początkiem jej kariery biznesowej. Potem zaczęła inwestować w handel produktami naftowymi na Rosyjskiej Giełdzie Towarowo-Surowcowej. W latach 1991-1995 była dyrektorem korporacji Ukraińska Benzyna, zaopatrującej w paliwa sektor rolniczy w obwodzie dniepropetrowskim, początkowo we współpracy z Wiktorem Pinczukiem, później zaś z Pawłem Łazarenką, odpowiedzialnym za rolnictwo we władzach obwodu. Jednocześnie wraz z teściem i pod patronatem Łazarenki utworzyła korporację Zjednoczone Systemy Energetyczne Ukrainy (JESU). Dzięki poparciu Łazarenki, który został wicepremierem, a następnie premierem (1995-1997), JESU zdobyło dominującą pozycję jako dystrybutor rosyjskiego gazu ziemnego na Ukrainie. Tymoszenko zajęła poczesne miejsce wśród czołowych ukraińskich oligarchów.

1.2. Kariera polityczna

W 1997 roku Julia Tymoszenko zdobyła mandat deputowanej do Rady Najwyższej i wstąpiła do marginalnej partii Hromada stanowiącej zaplecze Łazarenki, przekształcając ją w liczącą się siłę polityczną. Po aresztowaniu Łazarenki w styczniu 1999 roku Tymoszenko odcięła się od swojego patrona polityczno-biznesowego, dokonując rozłamu w Hromadzie i tworząc partię

Batkiwszczyna. Podczas kampanii prezydenckiej w 1999 roku przyłączyła się do obozu Leonida Kuczmy.

Pod koniec 1999 roku weszła w skład rządu Wiktora Juszczenki jako wicepremier ds. kompleksu paliwowo-energetycznego. Została zdymisjonowana w lutym 2001 roku, a następnie aresztowana pod zarzutem nielegalnego importu rosyjskiego gazu przez JESU. Po kilku miesiącach wyszła z aresztu jako nieprzejednany wróg prezydenta Kuczmy.

W 2004 roku należała do przywódców pomarańczowej rewolucji, do końca wypowiedziąc się przeciw kompromisowi z Wiktorem Janukowyczem i Kuczumą, co przyniosło jej ogromną popularność. W lutym 2005 roku stanęła na czele rządu, jednak szybko popadła w konflikt z otoczeniem prezydenta Wiktora Juszczenki, przede wszystkim z Petrem Poroszenką, z którym rywalizowała o fotel premiera. W listopadzie 2007 roku ponownie stanęła na czele rządu. Na początku 2009 roku doszło do kryzysu gazowego na skutek przerwania przez Rosję dostaw gazu na Ukrainę. Formalnym powodem było oskarżenie Kijowa o niespłacenie długu za surowiec. Dopiero po kilkunastu dniach został podpisany nowy kontrakt gazowy, którego warunki okazały się skrajnie niekorzystne dla Kijowa.

W lutym 2010 roku Tymoszenko przegrała wybory prezydenckie z Janukowyczem, zdobywając w drugiej turze poparcie 45,5% wyborców. Miesiąc po wyborach Rada Najwyższa wyraziła wotum nieufności dla jej rządu. Po kilku tygodniach organy ścigania wszczęły szereg postępowań karnych, zarzucając Tymoszenko nadużycia zarówno w czasie, gdy była premierem, jak i w okresie jej działalności biznesowej (najważniejsze zarzuty dotyczyły podpisania kontraktu gazowego). W sierpniu 2011 roku została tymczasowo aresztowana, a w październiku skazana na karę 7 lat pozbawienia wolności. Po zwycięstwie rewolucji godności została uwolniona na podstawie specjalnej ustawy.

Po wyjściu z więzienia Julia Tymoszenko została dość chłodno przyjęta przez społeczeństwo i współpracowników, którzy zyskali już samodzielną pozycję polityczną (Arsenij Jaceniuk, Ołeksandr Turczynow). Pozostając w cieniu bieżących wydarzeń politycznych, unikała jednoznacznych wypowiedzi i opinii (np. dotyczących sposobu rozwiązania konfliktu na wschodzie kraju czy rozwoju stosunków z Rosją). Zaczęła odbudowywać partię, a dzięki ambiwalentnej postawie wobec najważniejszych problemów w kraju stała się beneficjentem zarówno pomyłek i zaniechań, jak i bolesnych społecznie reform wprowadzanych przez Poroszenkę i jego ekipę.

Inaugurując swoją kampanię wyborczą, Tymoszenko unika zgłaszania konkretnych propozycji, skupia się na eksponowaniu nowego wizerunku i zapowiedziach „nowego kursu Ukrainy”, ale nie precyzuje szczegółów swojej wizji rozwoju państwa.

1.3. Informacja dodatkowe

Wyrosła w środowisku rosyjskojęzycznym, pozbawionym świadomości narodowej, a języka ukraińskiego zaczęła się uczyć po rozpoczęciu kariery politycznej. Ma ogromny talent polityczny i oratorski, jest dobrym organizatorem, ale też jest skłonna do zemsty. Jest zdecydowana, ambitna, uparta i gotowa do ofiar. Dwukrotnie zgodziła się na uwięzienie, choć mogła zawczasu uciec za granicę. Analiza jej działalności w ciągu ostatnich dwóch dekad wskazuje, że nie ma zdeklarowanych, stałych poglądów politycznych i w razie potrzeby może zmieniać je diametralnie.

2. ANATOLIJ HRYCENKO

Anatolij Hrycenko urodził się w 1957 roku we wsi Bogaczówka (obwód czerkaski). Jego ojciec Stepan Hrycenko brał udział w II wojnie światowej. Prawdopodobnie przykład ojca stał za decyzją o rozpoczęciu kariery wojskowej. Dwukrotnie żonaty, ma czworo dzieci: z pierwszą żoną Ludmiłą syna Aleksieja (ur. 1979) i córkę Switłanę (ur. 1982), z drugą, znaną i wpływową dziennikarką, redaktorką naczelną tygodnika „Dzerkało Tyżnia” Julią Mostową córkę Annę (ur. 2004) oraz syna Gleba (ur. 1998, usynowionego przez Hrycenkę pochodzącego z poprzedniego małżeństwa Mostowej z Ołeksandrem Razumkowem).

2.1. Kariera wojskowa

Z wykształcenia jest inżynierem wojskowym, doktorem nauk technicznych. W 1974 roku ukończył Kijowską Suworowską Szkołę Wojskową (obecnie Kijowskie Liceum Wojskowe im. Iwana Bohuna), zaś w 1979 roku z wyróżnieniem Wyższą Kijowską Lotniczo-Wojskową Szkołę Inżynieryjną, w której następnie w latach 1984–1992 był wykładowcą. Wada wzroku nie pozwoliła mu na karierę pilota, przesądzając o analitycznym charakterze dalszej drogi zawodowej. Od 1992 do 1994 roku był zastępcą szefa zarządu analitycznego Centrum Naukowo-Badawczego Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Ukrainy. Jednocześnie został skierowany na szkolenie do Stanów Zjednoczonych, gdzie w 1993 roku ukończył Instytut Języków Obcych Departamentu Obrony USA, a rok później jako pierwszy obywatel Ukrainy elitarną Air War College.

W 1995 roku został absolwentem Akademii Sił Zbrojnych Ukrainy. W 1999 roku odszedł ze służby wojskowej w stopniu pułkownika.

2.2. Kariera polityczna

Istotnym wydarzeniem w życiu Hrycenki była znajomość z Ołeksandrem Razumkowem, doradcą prezydenta Kuczmy, a także mężem jego przyszłej żony. W 1997 roku objął kierownictwo służby analitycznej Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy, w której Razumkow pełnił funkcję zastępcy sekretarza. Po śmierci przełożonego w 1999 roku Hrycenko stanął na czele założonego przez Razumkova Ukraińskiego Centrum Badań Ekonomicznych i Politycznych (od 2000 roku Centrum Razumkova).

W 2004 roku dołączył do sztabu wyborczego Wiktora Juszczenki, w którym kierując zespołem analityków był odpowiedzialny za przygotowanie programu wyborczego oraz planu reform. Za zasługi podczas pomarańczowej rewolucji Juszczenko mianował go w lutym 2005 roku na stanowisko ministra obrony w rządzie Julii Tymoszenko. Zachował je w kolejnych gabinetach kierowanych przez Jurija Jechanurowa i Wiktora Janukowycza aż do grudnia 2007 roku.

W przedterminowych wyborach w 2007 roku startował z listy proprezydenckiego bloku Nasza Ukraina – Ludowa Samoobrona. W Radzie Najwyższej objął funkcję przewodniczącego komitetu ds. bezpieczeństwa i obrony. Jak sam tłumaczył, powodem jego usunięcia ze stanowiska ministra obrony była jego rzekoma odmowa sprzedaży po zaniżonych cenach działek należących do ministerstwa synowi prezydenta Juszczenki. Od tamtego czasu relacje obu polityków mocno się ochłodziły. W 2008 roku stanął na czele partii Pozycja Obywatelska i dwa lata później wystartował w wyborach prezydenckich, w których uzyskał 1,2% głosów. Ugrupowanie Hrycenki wzięło udział w wyborach parlamentarnych w 2012 roku w ramach koalicji Zjednoczonej Opozycji Batkiwsczyna, sformowanej pod egidą Tymoszenko przebywającej w tym czasie w więzieniu.

W styczniu 2014 roku Hrycenko wyraził krytykę organizacji akcji protestacyjnych na Majdanie, wzywając organizatorów do rozebrania miasteczka namiotowego w sytuacji zmniejszającego się poparcia dla demonstracji. Zaledwie kilka dni później wezwał osoby posiadające legalnie broń do ochrony Majdanu i zapowiedział, że w sytuacji próby zlikwidowania protestów stanie w pierwszym szeregu gotowy stawić czynny opór władzy.

W maju 2014 roku wziął udział w wyborach prezydenckich, uzyskując 5-procentowe poparcie, co dało mu czwarte miejsce. Jego partia Pozycja Obywatelska w wyborach parlamentarnych w tym samym roku nie przekroczyła 5-procentowego progu wyborczego. Od 2015 roku jest wykładowcą na Akademii Kijowsko-Mohylańskiej.

Zapowiadając udział w wyborach prezydenckich w 2019 roku, obiecał obronę Ukrainy przed agresją ze wschodu, twarde stanowisko wobec Rosji i samozwańczych republik oraz rozprawienie się z korupcją i oligarchicznym systemem władzy w państwie. Dla realizacji zwłaszcza tej ostatniej obietnicy brakuje mu jednak zaplecza kadrowego i finansowego.

2.3. Informacje dodatkowe

Jest radykalnym zwolennikiem prozachodniego kursu Ukrainy – opowiada się za członkostwem w UE i NATO. Jego osobowość cechuje chwiejność decyzyjna i jednocześnie kategorię wygłaszanych opinii. Niejasna pozostaje jego postawa w czasie Euromajdanu, gdy wzywał do rozwiązania protestów, następnie do formowania zbrojnych patroli, a potem do przeprowadzania aktów terrorystycznych w Rosji (w tej sprawie toczy się przeciwko niemu śledztwo w Federacji Rosyjskiej). Choć zarzuty dotyczące osłabienia potencjału militarnej armii ukraińskiej na skutek jego działań w czasie szefowania Ministerstwu Obrony są słabo uargumentowane i nieprzekonujące, to wielu polityków wypomina mu jego pomoc i udział w ewakuacji oddziałów specjalnych „Berkut” z budynków rządowych po ucieczce z kraju prezydenta Wiktora Janukowycza.

3. PETRO POROSZENKO

Petro Poroszenko urodził się w 1965 roku w Bołgradzie (obwód odeski) jako młodszy syn Ołeksija i Jewhenii Poroszenko. Ojciec przyszłego prezydenta Ukrainy urodził się w 1936 roku w Saffjanach (wieś w okolicach Izmaïłu) jako obywatel Rumunii. W latach 1982–1989 Petro Poroszenko studiował na Wydziale Stosunków Międzynarodowych i Prawa Międzynarodowego Uniwersytetu Kijowskiego. W latach 1989–1992 był asystentem w katedrze międzynarodowych stosunków gospodarczych tej uczelni. W 2002 roku uzyskał doktorat na Odeskiej Narodowej Akademii Prawniczej. W czasie studiów (1982–1984) odbył służbę wojskową w jednostce obrony przeciwlotniczej w Aktiubińsku (Kazachstan), a później w Wojskowej Szkole Lotniczo-Technicznej w Wasylkowie pod Kijowem.

Żonaty z Maryną Poroszenko (ur. 1962, z d. Perewedencew), absolwentką Kijowskiego Instytutu Medycznego i córką b. wiceministra zdrowia USRR. Ma czworo dzieci: Ołeksij (1985), Jewhenija i Ołeksandra (2000) i Mychajło (2001). Ojcem chrzestnym obu córek jest Wiktor Juszczenko.

3.1. Kariera biznesowa

W 1993 roku Poroszenko wraz z partnerami (m.in. kolegą z wojska Ihorem Kononenką, obecnie jego bliskim współpracownikiem), a także z ojcem i przyszłaczalnie z bratem Mychajłą utworzył holding UkrPromInwest, który od początku specjalizował się w cukiernictwie (później także innych branżach przetwórstwa rolnego) oraz przemyśle samochodowym. Dyrektorem generalnym koncernu Poroszenko był do 1998 roku, gdy w związku z wejściem do parlamentu przekazał stanowisko ojcu, zachowując tytuł honorowego prezesa i – jak się wydaje – decydujący wpływ na decyzje biznesowe.

W latach 1996–1998 firma przejęła główne ukraińskie fabryki cukiernicze i szybko postawiła je na nogi. W 1996 roku powstał holding cukierniczy UkrPromInwest-Konditer, przemianowany w 2002 roku na Roshen, sztandarową firmę Poroszenki, mającą zakłady w Winnicy, Kijowie, Mariupolu, Krzemieńczuku, Lipiecku (Rosja), Kłajpedzie (Litwa) i na Węgrzech. Wraz z podjęciem działalności politycznej Poroszenko przekazał posiadane pakiety akcji w zarząd funduszowi powierniczemu Prime Assets Capital. Jego majątek jest oceniany według tygodnika „Forbes” na ok. 1 mld USD.

3.2. Kariera polityczna

Poroszenko rozpoczął karierę polityczną w 1997 roku w Socjaldemokratycznej Partii Ukrainy (zjednoczonej), stanowiącej zaplecze polityczne prezydenta Leonida Kuczmy. W 2000 roku przegrał rywalizację o przywództwo w partii z Wiktorem Medwedczukiem i Hryhorijem Surkiszem, zerwał z SDPU(o), tworząc własną Partię Solidarności Ukrainy. W tym samym roku wszedł wraz z partią w skład tworzącej się Partii Odrodzenia Regionalnego Solidarności Pracy Ukrainy (późniejsza nazwa – Partia Regionów). Był jednym ze współtwórców i liderów tego ugrupowania. W 2001 roku opuścił Partię Regionów i odtworzył swoją partię pod nazwą Solidarność, która jednak pozostała strukturą marginalną. Powody wołty Poroszenki nie są jasne – prawdopodobnie był to skutek odsunięcia go od wpływu na kierowanie Partią Regionów. Pod koniec 2001 roku Poroszenko wprowadził swoją partię do Bloku Wyborczego Wiktora Juszczenki Nasza Ukraina, stając się jednym z jego najbliższych

współpracowników. W 2004 roku był zastępcą szefa sztabu wyborczego Juszczenki i jednym ze sponsorów jego kampanii.

W latach 2007–2009 był przewodniczącym rady Narodowego Banku Ukrainy. W latach 2009–2010 był ministrem spraw zagranicznych w rządzie Janukowycza, a od marca do grudnia 2012 roku – ministrem rozwoju gospodarczego i handlu w rządzie Mykoły Azarowa.

Podczas Euromajdanu wspierał akcję protestacyjną finansowo, starając się jednocześnie dystansować od innych polityków opozycji. Podczas demonstracji występował samodzielnie, a jego postawa przyniosła mu dużą popularność. Gdy w marcu 2014 roku sondaż po raz pierwszy dał mu istotną przewagę nad innymi potencjalnymi kandydatami, zdecydował się startować w wyborach prezydenckich, które w maju 2014 roku wygrał w pierwszej turze (54,7% głosów).

Tuż przed wyborami parlamentarnymi w październiku 2014 roku Poroszenko odtworzył swą dotychczasową partię pod nazwą Blok Petra Poroszenki (BPP), która zdobyła 21,8% głosów. Po dymisji premiera Arsenija Jaceniuka partia prezydenta Poroszenki utworzyła z ugrupowaniem Front Narodowy rząd, na czele którego stanął Wołodymyr Hrojsman.

3.3. Informacje dodatkowe

Petro Poroszenko w młodości uprawiał judo i sambo. Jest wiernym Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego (uznającego zwierzchność patriarchy Moskwy), w zgodnej opinii mediów szczerze wierzącym, uczestniczy w ceremoniach religijnych. W swej podkijowskiej rezydencji w Kozinie ufundował okazałą kaplicę liturgiczną.

Poroszenko jest doświadczonym politykiem i przedsiębiorcą, podstawą jego pozycji jest samodzielność finansowa. Jest ostrożny i charyzmatyczny, choć reprezentuje typ polityka administratora. Jest dobrym mówcą, bywa impulsywny i wybuchowy (niektórzy mówią wręcz histeryczny). Jest zdecydowanym zwolennikiem opcji proeuropejskiej (mimo że interesy wiążą go poważnie z rynkami WNP).

Płynnie posługuje się językiem angielskim. Gra w tenisa. Interesuje się malarstwem, zwłaszcza impresjonistycznym.

4. JURIJ BOJKO

Jurij Bojko urodził się w 1958 roku w Gorłówce (obwód doniecki) jako jedyny syn w rodzinie, której prywatności bacznie strzeże, unikając publicznych wypowiedzi na jej temat (nic nie wiadomo o jego rodzicach). W 1981 roku ukończył Chemiczno-Technologiczny Uniwersytet im. Mendelejewa w Moskwie. W 2001 roku ukończył także Wschodnioukraiński Uniwersytet Narodowy im. Wołodomyra Dala w Ługańsku, uzyskując tytuł inżyniera ekonomisty. Jeszcze w trakcie studiów w Moskwie ożenił się z koleżanką z roku Wierą, mistrzynią sportu w gimnastyce, z którą ma trzech synów: Anatolija, Jurija i Mykołę, oraz trzy córki: Jarosławę, Uljanę i Marię.

4.1. Kariera biznesowa

Po ukończeniu studiów powrócił na Ukrainę i zaczął pracę w Zakładach Chemicznych Zarja w Rubiżnym (obwód ługański) produkujących materiały wybuchowe na potrzeby przemysłu wojskowego. Pracując tam w latach 1981–1999, przeszedł wszystkie szczeble kariery i objął stanowisko dyrektora zakładów. Po 2001 roku pracował na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach przemysłu naftowego. W 2002 roku został prezesem państwowej spółki Naftohaz. Trzy lata później został odwołany decyzją premier Tymoszenko, która oskarżyła Bojkę o związki z RosUkrEnergo, firmą czerpiącą zyski z pośrednictwa importu gazu z Turkmenistanu i Rosji. Firma, należąca do Gazpromu i biznesmena Dmytro Firtasza, stanowiła bezpośrednie zagrożenie dla interesów Tymoszenko. Istotnym zapisem rosyjsko-ukraińskiego kontraktu gazowego z 2009 roku było odsunięcie pośredników w handlu błękitnym paliwem. W trakcie prowadzonego przez amerykański Departament Sprawiedliwości śledztwa w 2005 roku wyszło na jaw, że Jurij Bojko, wraz z partnerem biznesowym Dmytro Firtaszem, brał udział w utworzeniu spółki RosUkrEnergo, oskarżanej o współpracę z Siemionem Mogilewiczem, jednym z szefów rosyjskiej mafii.

4.2. Kariera polityczna

W 2001 roku Bojko wszedł do polityki poprzez oligarchiczną partię Serhija Tyhipki – Trudowa Ukraina. W latach 2003–2005 został mianowany wiceministrem paliw i energetyki w rządzie Janukowycza (pełniąc jednocześnie funkcję prezesa Naftohazu). Odwołany przez premier Julię Tymoszenko w 2005 roku, rok później został szefem Ministerstwa Paliw i Energetyki w gabinecie Janukowycza. W 2007 roku wstąpił do Partii Regionów i z jej listy został

deputowanym. W 2010 roku ponownie został ministrem energetyki w rządzie Azarowa, a od 2012 do 2014 roku był wicepremierem. W 2014 roku kandydował na prezydenta Ukrainy, uzyskując 0,19% głosów. W październiku tegoż roku stanął na czele Bloku Opozycyjnego, ugrupowania złożonego w dużej mierze z dawnych polityków Partii Regionów.

Mimo iż Bojko był prominentnym działaczem reżimu Wiktora Janukowycza, nie został, w odróżnieniu od wielu swoich współpracowników, dotknięty zarzutami związanymi ze zdradą państwa i aferami korupcyjnymi. Bojko nie znalazł się na liście osób objętych sankcjami, a śledztwa w jego sprawie (toczące się m.in. o defraudację środków państwowych na zakup platform wiertniczych w 2011 roku) zostały umorzone. Brak zainteresowania ukraińskich służb liderem Bloku Opozycyjnego jest najprawdopodobniej wynikiem politycznych kalkulacji ekipy Poroszenki. Zgodnie z tymi założeniami w przypadku wejścia Bojki do II tury wyborów prezydenckich będzie on wygodnym kontrkandydatem, z którym obecny prezydent będzie miał znacznie większe szanse wygranej.

4.3. Informacje dodatkowe

W polityce pozycjonuje się jako chłodny i racjonalny technokrata, a także jako silny i decyzyjny polityk. W trakcie jednego z posiedzeń w Radzie Najwyższej na sugestię populisty Ołeha Laszki dotyczące zdrady państwa ukraińskiego na rzecz Rosji zareagował niestandardowo: znokautował swojego adwersarza, po czym z kamienną twarzą spokojnie usiadł na swoim miejscu.

Powszechnie uważany jest za reprezentanta rosyjskich interesów na Ukrainie. Opowiada się za jak najszybszym nawiązaniem współpracy i normalizacją stosunków dyplomatycznych z Rosją. Publicznie prezentuje się jako polityk pragmatyczny, zainteresowany stabilizacją sytuacji w kraju i poprawą warunków życia zwykłych ludzi. Jest zapalonym hokeistą.

W sondażach opinii publicznej relatywnie wysokim poparciem cieszą się też trzej inni kandydaci. Mimo że szanse na objęcie przez nich fotela prezydenckiego nie są zbyt duże, to potencjalne udzielenie przez nich poparcia innemu kandydatowi może mieć istotny wpływ na przebieg przyszłorocznych wyborów.

5. OŁEH LASZKO

Urodzony 1972 roku w Czernihowie. Lider Partii Radykalnej zyskał popularność dzięki głoszeniu haseł nacjonalistycznych i populistycznych, odwołując się głównie do wiejskiego i słabo wykształconego elektoratu. Zwolennik autorytarnych rządów silnej ręki oraz bezpardonowej walki z korupcją. Jest finansowany i wspierany medialnie przez oligarchów bliskich b. prezydentowi Janukowyczowi (przede wszystkim Rinata Achmetowa).

6. WADYM RABINOWYCZ

Urodzony 1953 roku w Charkowie. Przewodniczący Wszechukraińskiego Kongresu Żydów oraz założyciel Europejskiego Parlamentu Żydowskiego. Założyciel i przewodniczący partii Za Życie. Główny redaktor kanału informacyjnego 112 (występuje z własnym programem), najprawdopodobniej kontrolowanego przez prorosyjskiego polityka Wiktora Medwedczuka. W przeszłości skazany za handel bronią i pranie brudnych pieniędzy.

7. SWIATOSŁAW WAKARCZUK

Urodzony 1975 roku w Mukaczewie. Lider popularnego zespołu rockowego Okean Elzy. Syn Iwana Wakarczuka, naukowca, rektora Uniwersytetu Iwana Franki i byłego ministra oświaty i nauki. W 2004 roku zaangażował się w kampanię wyborczą Wiktora Juszczenki, brał udział w pomarańczowej rewolucji oraz Euromajdanie. Od kilku lat udziela się społecznie, prowadząc spotkania i komentując bieżące wydarzenia polityczne. Jest zwolennikiem prozachodniego kursu Ukrainy oraz jej członkostwa w zachodnich strukturach integracyjnych. Oficjalnie nie potwierdził startu w wyborach.

8. WOŁODYMYR ZEŁENSKI

Urodzony 1978 roku w Krzywym Rogu. Popularny komik i aktor, współtwórca kabaretu Kwartal 95 i serialu komediowego „Sługa ludu” wyświetlanego na kanale telewizyjnym 1+1 należącym do oligarchy Ihora Kołomojskiego. Działal społecznie, organizując zbiórki pomocy i występując dla żołnierzy biorących

udział w konflikcie na wschodzie kraju. Niewiele wiadomo o jego rzeczywistych poglądach politycznych. Co jakiś czas potwierdza swój udział w wyborach prezydenckich, a następnie temu zaprzecza, co wskazuje, że decyzja o jego starcie nie została jeszcze podjęta.

ANEKS. Poparcie dla kandydatów w wyborach prezydenckich (sierpień 2018)

	Wszyscy, %	Ci, którzy mają zamiar głosować, %	Ci, którzy mają zamiar głosować i dokonali wyboru, %
Julia Tymoszenko	11,1	14,4	17,7
Anatolij Hrycenko	6,7	8,7	10,7
Jurij Bojko	6,4	7,2	8,9
Ołeh Laszko	5,9	6,9	8,5
Petro Poroszenko	5,3	6,8	8,3
Wołodymyr Zełenski	6,2	6,5	8,0
Swiatosław Wakarczuk	5,7	6,5	8,0
Wadym Rabinowycz	3,7	4,8	5,9
Andrij Sadowy	1,6	1,9	2,3
Ołeh Tiahnybok	1,3	1,7	2,1
Wałentyn Naływajczenko	1,2	1,5	1,9
Roman Bezsmertny	1,1	1,4	1,7
Serhij Taruta	0,7	0,8	0,9
Arsenij Jaceniuk	0,8	0,8	0,9
Witalij Skocyk	0,3	0,3	0,3
Inny kandydat	9,6	11,2	13,8
Trudno powiedzieć	17,4	18,8	
Nie wziąłbym udziału	15,2		

Źródło: Rating Group